

Процедури та прийоми аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та методичних особливостей застосування процедур та прийомів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Метою написання статті є обґрунтування теоретичних аспектів здійснення процедур та прийомів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Методологія проведення роботи – використовувались загальнонаукові та специфічні методи, зокрема, економіко–логічні методи та прийоми економічного аналізу; для наочного представлення і узагальнення результатів проведених розрахунків використано графічний та табличний метод.

Результати роботи – проаналізовано фактори, що впливають на вибір аудиторських процедур, вивчено класифікацію аудиторських процедур, запропоновано узагальнені принципи та правила складання тестів контролю, охарактеризовано та класифіковано процедури по суті в аудиторській діяльності, окреслено функції та класифікацію аналітичних процедур, що застосовуються при аудиті фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Висновки – основою для проведення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є застосування аудиторських процедур та прийомів. Їх використання зменшує рівень аудиторського ризику, підвищує якість проведення аудиту та скорочує час, який використовується для його проведення. Основними аудиторськими процедурами, які використовуються під час аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є повторне обчислення та повторне виконання, запити, підтвердження та аналітичні процедури.

Ключові слова: процедури аудиту, прийоми аудиту, фінансова стійкість, платоспроможність, аудиторські процедури.

КОЦЕРУБА Н.В.

Процедуры и приемы аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия

Предмет исследования – совокупность теоретических и методических особенностей применения процедур и приемов аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия.

Целью написания статьи является обоснование теоретических аспектов осуществления процедур и приемов аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия.

Методология проведения работы – использовались общенаучные и специфические методы, в частности, экономико–логические методы и приемы экономического анализа; для наглядного представления и обобщения результатов проведенных расчетов, использованы графический и табличный метод.

Результаты работы – проанализированы факторы, влияющие на выбор аудиторских процедур, изучено классификацию аудиторских процедур, предложено обобщенные принципы и правила составления тестов контроля, охарактеризованы и классифицированы процедуры по существу в аудиторской деятельности, определены функции и классификацию аналитических процедур, применяемых при аудите финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия.

Выводы – основой для проведения аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия является применение аудиторских процедур и приемов. Их использование уменьшает уровень аудиторского риска, повышает качество проведения аудита и сокращает время, которое используется для его проведения. Основными аудиторскими процедурами, которые используются во время аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия является повторное вычисление и повторное выполнение, запросы, подтверждения и аналитические процедуры.

Ключевые слова: *процедуры аудита, приемы аудита, финансовая устойчивость, платежеспособность, аудиторские процедуры.*

KOTSERUBA N.V.

Procedures and methods of audit Financial stability and solvency of the enterprise

Subject of research – *a set of theoretical and methodological features of the application of procedures and methods of audit of financial stability and solvency of the enterprise.*

The purpose of writing this article is to substantiate the theoretical aspects of implementing procedures and methods for auditing financial sustainability and solvency of an enterprise.

Methodology of work – *general scientific and specific methods were used, in particular, economic–logical methods and methods of economic analysis; Graphical and tabular method was used for visual representation and generalization of the results of the calculations.*

The results of the work – *analyzed the factors influencing the choice of audit procedures, the classification of audit procedures, the generalized principles and rules for the compilation of control tests, the procedures are described and classified in essence in the audit work, outlined the functions and classification of analytical procedures that are used in the audit of financial sustainability and solvency of the enterprise.*

Conclusions – *the basis for an audit of financial soundness and solvency of an enterprise is the application of audit procedures and techniques. Their use reduces the level of audit risk, improves the quality of the audit and shortens the time it takes to conduct it. The main audit procedures used in the audit of financial sustainability and solvency of the enterprise are re–calculation and re–execution, requests, confirmation and analytical procedures.*

Key words: *audit procedures, audit methods, financial stability, solvency, audit procedures.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання, що постійно змінюються, діяльність кожного окремого підприємства є предметом уваги значної кількості учасників економічних відносин, які зацікавлені в результатах його діяльності. На основі даних публічної фінансової звітності багато осіб можуть здійснити оцінку фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Однак, найважливішим видом контролю, за допомогою якого можна здійснити об'єктивну оцінку рівня стійкості, платоспроможності та перспектив розвитку підприємства в майбутньому, а у подальшому на основі отриманих результатів приймати оптимальні рішення, є аудит. Проведення аудиту сприяє управлінню фінансами підприємства та надає змогу точно здійснювати оцінку фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у зв'язку із використанням низки аналітичних процедур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження особливостей застосування процедур та прийомів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Бурова Т.А., Грицак І.І., Дерев'янка С.І., Коваленко О.В., Мних Є.В., Мулик Я.І., Немченко В.В., Огій-

чук М.Ф., Олійник С.О., Петренко С.М., Подолянчук О.А., Редько О.Ю., Тринька Л.Я. та інші. Проте, залишається низка дискусійних питань, що потребують вивчення.

Метою написання **статті** обґрунтування теоретичних аспектів здійснення процедур та прийомів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Здійснення жодної аудиторської перевірки не відбувається без використання процедур та прийомів аудиту. Результати їх виконання виступають джерелом інформації для отримання аудиторських доказів, які у подальшому формуватимуть думку аудитора стосовно об'єкта аудиту. Тому, необхідно здійснити оптимальний вибір процедур та прийомів аудиту для проведення максимально точної аудиторської оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Процедури аудиту – це методичні та послідовні дії аудитора, які спрямовуються на одержання аудиторських доказів стосовно об'єкта аудиту [10, с. 63].

Аудиторські процедури застосовуються на кожному етапі проведення аудиту. Які саме процедури

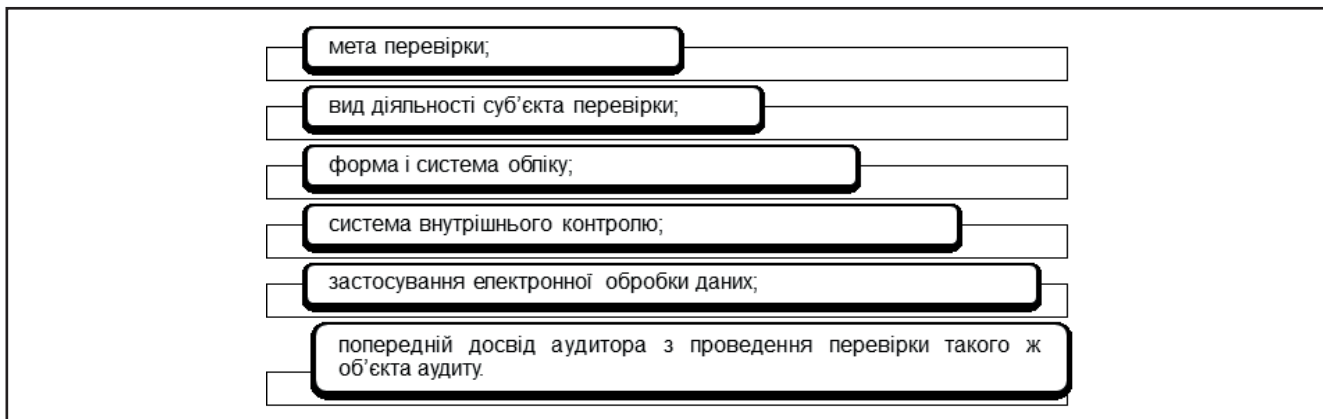

Рисунок 1. Фактори, які впливають на вибір аудиторських процедур

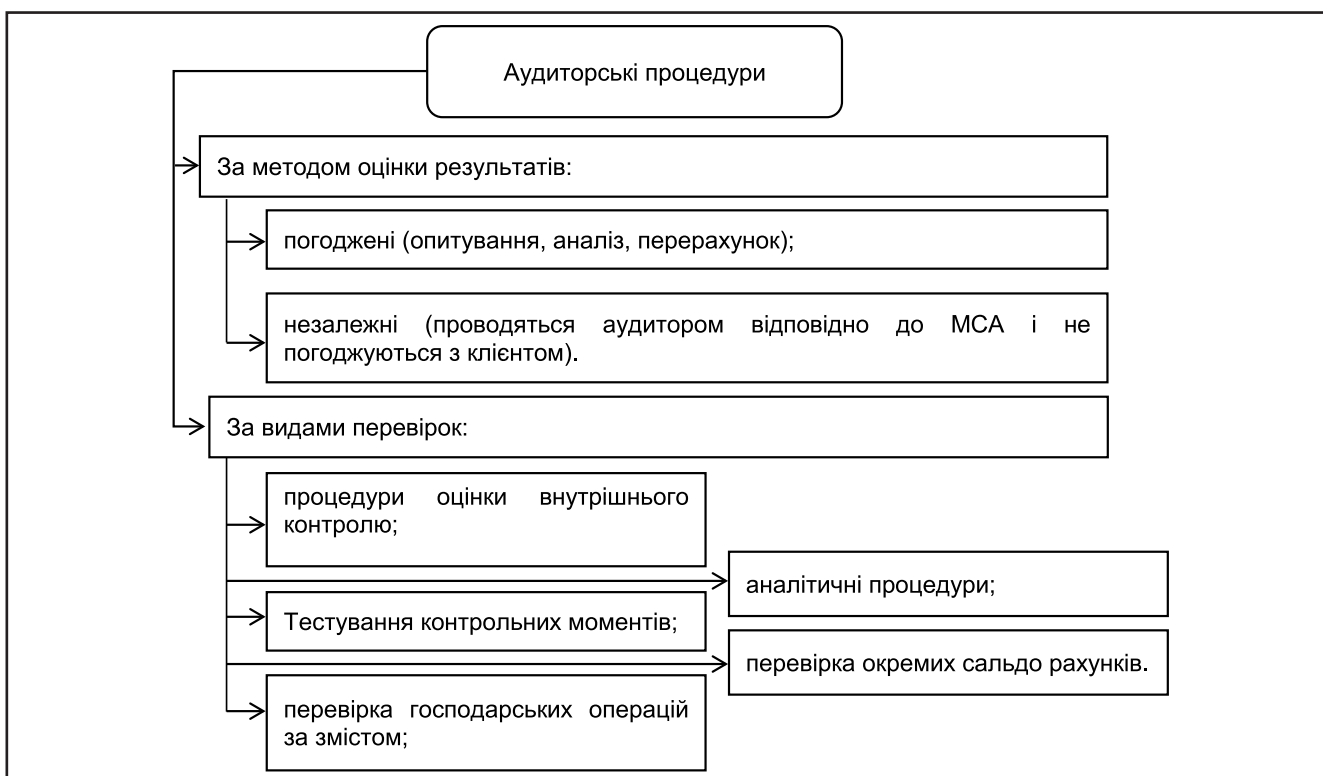

Рисунок 2. Класифікація аудиторських процедур

використовуватимуться на даних етапах аудитор вирішує сам. При цьому, він враховує фактори, що впливають на вибір аудиторських процедур та їх зміст. Дані фактори відображені на рис. 1.

Різні автори по-різному визначають та класифікують аудиторські процедури. Так, Лозовицький С.П. здійснює групування аудиторських процедур за двома критеріями: за відношенням до суб'єкта аудиту та за видами перевірок (рис. 2) [8, с. 74].

Проте, доцільніше використовувати класифікацію, яка наведена в міжнародних стандартах аудиту, а саме: процедури контролю та процедури по суті. Характеристика та види даних процедур наведена на рис. 3.

Відповідно до МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» процедури оцінки ризиків повинні включати: надсилання запитів до управлінського персоналу та інших працівників об'єкта аудиту, які на думку аудитора, можуть володіти інформацією, яка ймовірно, могла б допомогти при виявленні ризиків суттєвого викривлення через здійснення помилок або шахрайства [6, с. 62].

Тести контролю – це аудиторські процедури, які здійснюються з метою перевірки працездатності і надійності системи внутрішнього контролю й окремих засобів контролю, тобто, вони перед-

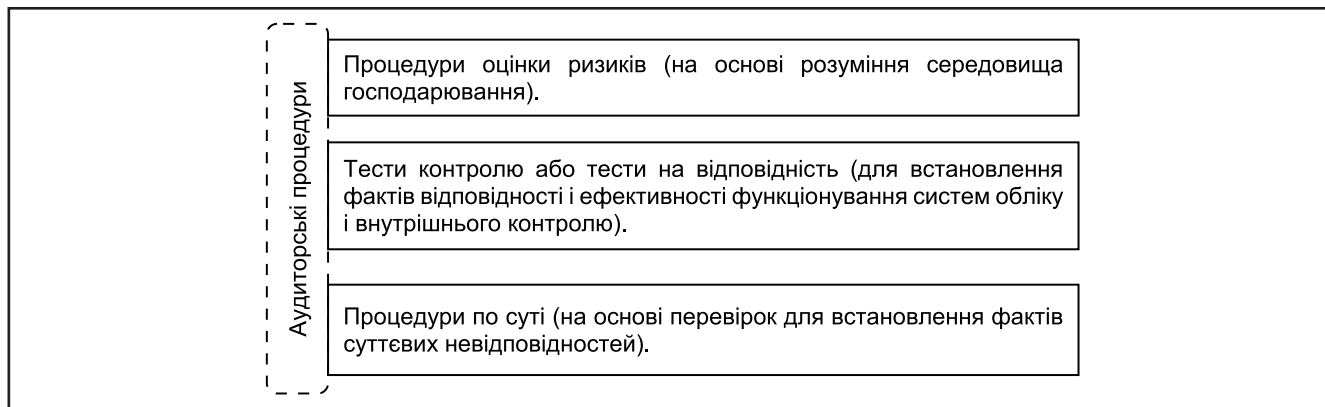

Рисунок 3. Характеристика аудиторських процедур відповідно до міжнародних стандартів [5, с. 81]

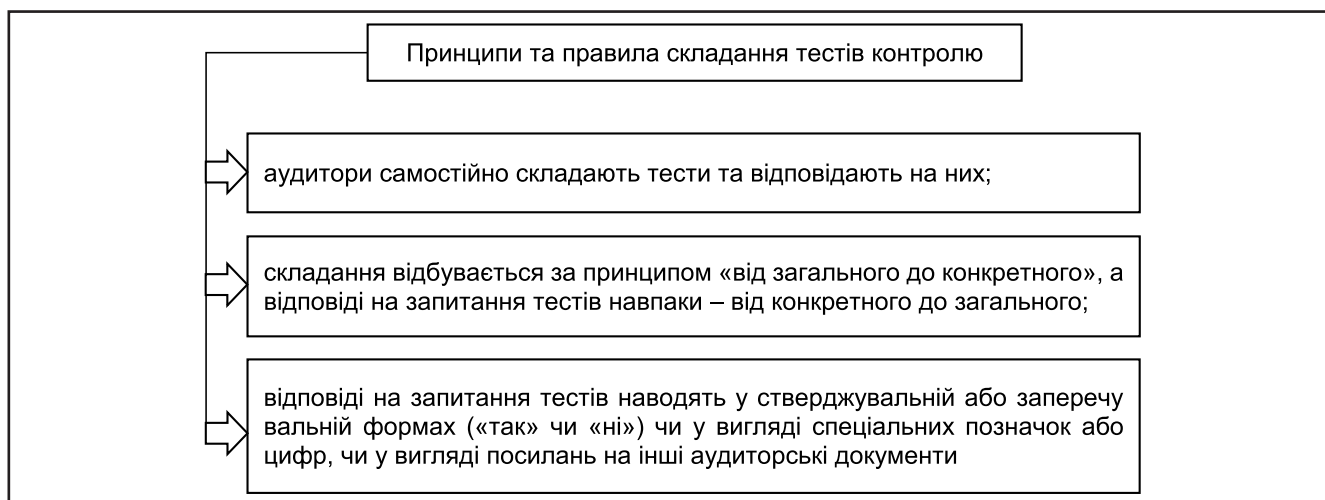

Рисунок 4. Принципи та правила складання тестів контролю [3, с. 171]

бачають отримання інформації про об'єкт аудит, визначеної в контрольному тесті, шляхом проведення опитування, або застосування інших контрольних дій [4, с. 175].

Основні правила та принципи, якими керується аудитор при складанні та заповненні тестів контролю відображені на рис. 4.

Результати, які аудитор отримав в результаті проведення тестування (й інших процедур аудиту) він повинен відобразити у робочих документах. Робочі документи аудитора – це записи, що зроблені аудитором під час усіх етапів процесу аудиту, а також документальна інформація, отримана в процесі здійснення аудиторської перевірки від третіх осіб, підприємства-клієнта, чи усні відомості, задокументовані аудитором. Інформація, яка відображається в робочій документації повинна бути обґрунтованою, доречною, конкретною та достатньою для того, щоб аудитор зміг висловити свою думку стосовно мети перевірки [9, с. 887].

Процедури по суті – це аудиторські процедури, які мають на меті виявлення суттєвих викривлень на рівні тверджень. Вони включають в себе сім основних процедур, а саме: запит, перевірка, спостереження, підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання та аналітичні процедури [8, с. 75].

Характеристика процедур по суті відображена на рис. 5.

Аналітичні процедури в аудиті є одним із способів отримання аудиторських доказів і головним параметром для досягнення якісної перевірки фінансової стійкості та платоспроможності.

Під час виконання аналітичних процедур аудитор має досягти такі цілі:

- отримати достатні отримати достатні і прийнятні аудиторські докази при виконанні аналітичних процедур по суті;
- виконати та розробити наприкінці аудиту такі аналітичні процедури, які допоможуть аудитору при формуванні загального висновку [2, с. 29].

Рисунок 5. Характеристика та класифікація процедур по суті

Основні функції аналітичних процедур відображені на рис. 6.

В якості аналітичних процедур для аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства використовують прийоми економічного аналізу: методи вертикального, трендового та порівняльного аналізу, балансове узагальнення, факторний та регресійний аналіз, аналіз рядів динаміки. Проте, головними методами аналізу за допомогою яких реалізуються аналітичні процедури в аудиторській діяльності є порівняння, розрахунок відносних та абсолютних величин [1, с. 202].

Обсяг і складність аналітичних процедур, які використовуються при аудиті фінансової стійкості та платоспроможності, варіюються від простого порівняння до застосування складних прикладних програм. Класифікація даних процедур, із урахуванням складності подана на рис. 7.

Аналітичні процедури фінансової стійкості та платоспроможності підприємства зводяться до таких дій, як порівняння аудитором поточних показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства з:

- нормативними значеннями;

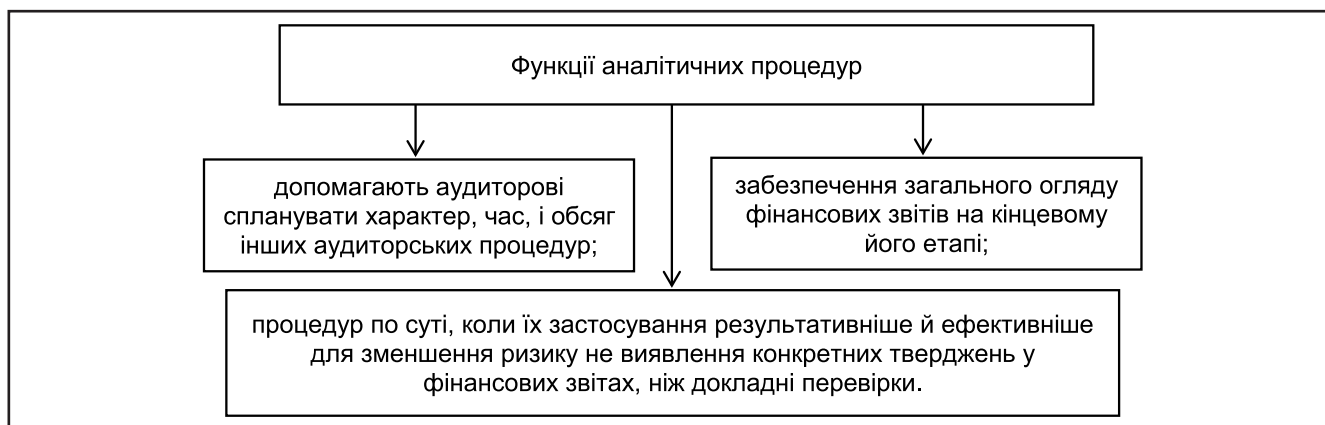

Рисунок 6. Функції аналітичних процедур

Рисунок 7. Класифікація аналітичних процедур [6, с. 361]

- даними попередніх періодів;
- даними плану та прогнозів підприємства;
- середньогалузевими показниками та значеннями конкурентів [7, с. 31].

Зазвичай, розробляються робочі документи для здійснення даних процедур, що полегшують роботу аудитора, а саме: порівняння фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

порівняно із нормативними значеннями, порівняно із попередніми роками та порівняно із плановими показниками, що дозволяє побачити тенденції зміни даних показників.

Доцільно заповнювати форму робочого документа, за допомогою якого можна порівняти значення показників фінансової стійкості та платоспроможності, які підприємство розрахува-

Порівняльна таблиця фінансових показників підприємства

№	Показники	Значення показника, яке обрахував аудитор за 20— р.	Середньогалузеве значення	Відхилення	Примітки
1.1	Власні обігові кошти (робочий функціонуючий капітал)	x	x	x	x
1.2	Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	x	x	x	x
1.3	Коефіцієнт фінансової залежності	x	x	x	x
1.4	Коефіцієнт фінансової стійкості	x	x	x	x
1.5	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	x	x	x	x
1.6	Коефіцієнт відношення позикових коштів до власних коштів	x	x	x	x
1.7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	x	x	x	x
1.8	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	x	x	x	x
1.9	Коефіцієнт фінансового левєриджу	x	x	x	x
1.10	Поточна платоспроможність	x	x	x	x

ло самостійно порівняно із середньогалузевими значеннями.

Робочий документ допоможе аудитору зрозуміти чи підприємство правильно оцінює свій фінансовий стан, в частині фінансової стійкості та платоспроможності.

Після проведення усіх обраних процедур та прийомів аудиту, аудитор на основі їх результатів формує свою думку, тобто складає аудиторський висновок.

Висновки

Таким чином, основою для проведення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є застосування аудиторських процедур та прийомів. Їх використання зменшує рівень аудиторського ризику, підвищує якість проведення аудиту та скорочує час, який використовується для його проведення. Основними аудиторськими процедурами, які використовуються під час аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є повторне обчислення та повторне виконання, запити, підтвердження та аналітичні процедури.

Список використаних джерел

1. Андрейцева І. А. Аудиторські процедури як методичний прийом аудиту / І. А. Андрейцева // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. – 2013. – Вип. 8. – С. 200–203.
2. Винник З. Аналітичні процедури як метод отримання аудиторських доказів / З. Винник // Аудитор України : Офіційне видання Аудиторської палати України. – 2013. – №6. – С. 27–34.
3. Візіренко С. В. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності підприємства / С. В. Візіренко, С. С. Маркіхін // Сталій розвиток економіки. – 2015. – №4. – С. 170–176.
4. Грицак І. І. Аудиторські докази: вимоги, процедури отримання та процес оцінювання / І. І. Грицак, В. М. Чубай // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.14. – С. 173–183.
5. Дмитренко І. М. Аудит (за міжнародними стандартами) : навч. посіб. / І. М. Дмитренко. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 398 с.
6. Кашперська О. Використання автоматизованих інформаційних систем у процесі фінансового аналізу підприємств / О. Кашперська,
7. Ю. Ніколишин // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 11. – С. 98–102.

8. Лемішко О. Теоретико-методичні засади визначення параметрів фінансової стабільності підприємства / О. Лемішко // Економіст. – 2014. – №6. – С. 64–66.

9. Лозовицький С. П. Аудит : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Лозовицький ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Львів : «Магнолія 2006», 2011. – 466 с.

10. Мулик Я. І. Аудит фінансової стійкості підприємства: проблеми та перспективи розвитку / Я. І. Мулик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №16. – С. 884–888.

11. Подоляничук О. А. Сутність процедур одержання аудиторських доказів / О. А. Подоляничук // Економічний часопис-XXI. – 2014. – №1–2 (2). – С. 60–63.

References

1. Andreitseva I. A. Audytorski protsedury yak metodychni pryiom audytu / I. A. Andreitseva // Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. I. Ohienka. – 2013. – Vyp. 8. – S. 200–203.
2. Vynnyk Z. Analitychni protsedury yak metod otrymannia audytorskykh dokaziv / Z. Vynnyk // Audytor Ukrainy : Ofitsiine vydannia Audytorskoi palaty Ukrainy. – 2013. – №6. – S. 27–34.
3. Vizirenko S. V. Metodychni aspekty audytu finansovoi zvitnosti pidpryemstva / S. V. Vizirenko, S. S. Makarikhin // Stalyi rozvytok ekonomiky. – 2015. – №4. – S. 170–176.
4. Hrytsak I. I. Audytorski dokazy: vymohy, protsedury otrymannia ta protses otsiniuvannia / I. I. Hrytsak, V. M. Chubai // Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. – 2013. – Vyp. 23.14. – S. 173–183.
5. Dmytrenko I. M. Audyty (za mizhnarodnymy standartamy) : navch. posib. / I. M. Dmytrenko. – K. : Kondor-Vydavnytstvo, 2013. – 398 s.
6. Kashperska O. Vykorystannia avtomatyzovanykh informatsiinykh system u protsesi finansovoho analizu pidpryemstv / O. Kashperska,
7. A. IU. Nikolysyn // Ekonomichniy analiz. – 2012. – Vyp. 11. – S. 98–102.
8. Lemishko O. Teoretyko-metodychni zasady vyznachennia parametriv finansovoi stabilnosti pidpryemstva / O. Lemishko // Ekonomist. – 2014. – №6. – S. 64–66.
9. Lozovytskyi S. P. Audyty : navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / S. P. Lozovytskyi ; Ukoopspilka, Lviv. komerts. akad. – Lviv : «Mahnoliia 2006», 2011. – 466 s.
10. Mulyk Ya. I. Audyty finansovoi stiikosti pidpryemstva: problemy ta perspektyvy rozvytku

/ Ya. I. Mulyk // Globalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2017. – №16. – S. 884–888.

11. Podolianchuk O. A. Sutnist protsedur oderzhannia audytorskykh dokaziv / O. A. Podolianchuk // Ekonomichnyi chasopys–XXI. – 2014. – №1–2 (2). – S. 60–63.1.

Дані про автора

Коцербуа Наталіа Василівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування

Вінницький торговельно–економічний інститут КНТЕУ
e-mail: nata@3198630@gmail.com

Данные об авторе

Коцербуа Наталья Васильевна,

кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и налогообложения

Винницкий торгово–экономический институт КНТЕУ
e-mail: nata@3198630@gmail.com

Data about the author

Kotseruba Natalya Vasyivna,

Candidate of Science (Economics), Associate Professor, Department of Accounting and Taxation

Vinnitsia Trade and Economic Institute of KNTEU
e-mail: nata@3198630@gmail.com

DOI: 10.5281/zenodo.1304215
МАКАРЧУК О.В.

Економічна безпека підприємства: зовнішні фактори впливу

У статті узагальнено та систематизовано зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств в контексті виявлення економічних загроз. Проведений огляд основних загроз зовнішнього середовища економічній безпеці підприємств. Здійснено узагальнення основних джерел походження негативних зовнішніх впливів на стабільність та безпеку підприємства та підходів до їх класифікацій з метою їх виявлення та пошуку шляхів для ефективного усунення. Виявлено особливості основних механізмів регулювання зовнішніх загроз та факторів впливу на економічну безпеку підприємства на мікро– та макрорівнях. Систематизовано зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств за певними критеріями в частині виявлення економічних загроз безпеці підприємств у макроекономічному вимірі. Виокремлено критерії систематизації зовнішніх факторів впливу на економічну безпеку підприємств: критерій об'єктивності, сфери виявлення факторів; критерій розташування підприємства на ринку; критерій галузевого спрямування; структурно–виробничий критерій.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, зовнішні фактори впливу, економічні загрози, систематизація.

МАКАРЧУК О.В.

Экономическая безопасность предприятия: внешние факторы влияния

В статье обобщены и систематизированы внешние факторы влияния на экономическую безопасность предприятий в контексте выявления экономических угроз. Проведен обзор основных угроз внешней среды экономической безопасности предприятий. Осуществлено обобщение основных источников происхождения негативных внешних воздействий на стабильность и безопасность предприятия и подходов к их классификации в целях их обнаружения и поиска путей для эффективного устранения. Выявлены особенности основных механизмов регулирования внешних угроз и факторов влияния на экономическую безопасность предприятия на микро– и макроуровне. Систематизированы внешние факторы влияния на экономическую безопасность предприятий по определенным критериям в части выявления экономических угроз безопасности предприятий в макроэкономическом измерении. Выделены критерии систематизации внешних факторов влияния на экономическую безопасность предприятий: критерий объективности, сферы выявления факторов; критерий расположения предприятия на рынке; критерий отраслевого направления; структурно–производственный критерий.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, внешние факторы влияния, экономические угрозы, систематизация.